

Projekt

z dnia

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY PAWŁOWICE**

z dnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2025r., poz. 1153 ze zm.), art. 4¹ ust. 1-2 oraz art. 18² ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. z 2023 r., poz. 2151 ze zm.) oraz art. 10 ust. 1-3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.) po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję Działalności Społecznej

**Rada Gminy Pawłowice
uchwała**

§ 1. Przyjąć Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Pawłowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie 1 stycznia 2026 r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029.

Wstęp

Niniejszy Program stanowi fundament polityki społecznej Gminy Pawłowice w zakresie ochrony mieszkańców przed negatywnymi skutkami uzależnień. Został on opracowany w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, realizacja zadań w obszarze profilaktyki jest zadaniem własnym gminy, które od 2022 roku obejmuje nie tylko przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii, ale również zwalczanie uzależnień behawioralnych.

Realizacja założeń Programu opiera się na zasadzie celowości wydatkowania środków publicznych. Zgodnie z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości, fundusze pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. „korkowe”) są ściśle dedykowane i nie mogą być przeznaczone na inne cele niż:

- gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii,
- zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego,

Oznacza to, że każde zadanie finansowane z tych środków musi wykazywać bezpośredni związek z rozwiązywaniem problemów alkoholowych lub przeciwdziałaniem narkomanii.

Ważnym uzupełnieniem budżetu Programu są środki pochodzące z tzw. „opłat od małpek” (opakowań napojów alkoholowych do 300 ml), wprowadzone ustawą z dnia 14 lutego 2020r. Muszą one zostać przeznaczone na lokalną międzysektorową politykę przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

Taka konstrukcja finansowa pozwala na podejmowanie szerokich, zintegrowanych działań – od edukacji i wczesnej interwencji, po specjalistyczną pomoc terapeutyczną i wsparcie rodzin, budując bezpieczne i świadome środowisko lokalne.

Rozdział I

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

W październiku 2025 roku na zlecenie Gminy Pawłowice została przeprowadzona Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych wśród różnych grup (dzieci, młodzież, mieszkańcy, rodzice i nauczyciele, pracownicy pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej). Głównym celem przeprowadzonego badania było kompleksowe zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych występujących na terenie gminy Pawłowice.

Do przeprowadzenia badań najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami etyki, bowiem wszyscy uczestnicy badania zostali poinformowani o zachowaniu anonimowości i poufności, w związku z czym oddzielono dane odnośnie tożsamości pojedynczych badanych od informacji, jakich udzielili. Ponadto, ankietując uczniów za każdym razem uzyskiwano zgodę Dyrektora szkoły na przeprowadzenie badań w ich placówce.

Podjęte działania badawcze pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów dotyczących uzależnień w różnych grupach wiekowych oraz precyzyjne określenie ich skali i zakresu.

Całość procesu badawczego posłużyła jako merytoryczna podstawa do sformułowania konkretnych propozycji rozwiązań ukierunkowanych na skuteczne zmniejszanie konsekwencji zdiagnozowanych zjawisk.

Łącznie w procesie badawczym udział wzięło 205 osób dorosłych oraz 604 uczniów placówek oświatowych z terenu gminy Pawłowice. W grupie osób dorosłych opinie wyraziło 78 mieszkańców gminy, 61 rodziców uczniów oraz 52 nauczycieli, oraz 14 pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach, posiadających bezpośrednie doświadczenie w pracy z problematyką społeczną. Badania wśród młodzieży objęły szeroki przekrój wiekowy, co pozwoliło na uchwycenie dynamiki zjawisk na różnych etapach rozwoju. W grupie tej znalazło się 250 uczniów klas piątych i szóstych oraz 257 uczniów klas siódmych i ósmych szkół podstawowych. Diagnozę dopełniły wyniki uzyskane od 97 uczniów szkoły ponadpodstawowej w wieku od 15 do 18 lat, co umożliwiło kompleksową ocenę postaw i zagrożeń wśród dzieci i młodzieży na terenie gminy.

Wśród osób dorosłych (mieszkańców i pracowników OPS) skoncentrowano się na skali zjawisk w środowisku lokalnym. Analiza objęła rozpowszechnienie oraz częstotliwość używania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki), diagnozę zjawiska przemocy domowej (w tym postawy wobec kar cielesnych) oraz ocenę występowania uzależnień behawioralnych, takich jak hazard, pracoholizm czy nadużywanie technologii.

W grupie uczniów zakres badań był najszerzy i obejmował nie tylko częstotliwość używania substancji (alkohol, nikotyna, narkotyki, dopalacze) i ich dostępność, ale także poziom wiedzy o konsekwencjach zdrowotnych i prawnych oraz znajomość instytucji pomocowych. Szczególną uwagę poświęcono zjawisku przemocy – zarówno rówieśniczej, jak i domowej – analizowanej z perspektywy ofiary, świadka oraz sprawcy, a także zagrożeniom wynikającym z nadużywania mediów cyfrowych.

W badaniu rodziców priorytetem było rozpoznanie postaw wychowawczych oraz identyfikacja zagrożeń w rodzinie, w tym przemocy domowej i stosowania kar fizycznych. Pytania dotyczyły również postrzegania problemu substancji psychoaktywnych oraz obserwacji dotyczących uzależnień behawioralnych u dzieci.

Perspektywa nauczycieli skupiła się na monitorowaniu zagrożeń występujących w środowisku szkolnym. Kadra pedagogiczna oceniała skalę kontaktu uczniów z substancjami psychoaktywnymi, natężenie przemocy rówieśniczej i domowej oraz dostrzegalne symptomy uzależnień od technologii (komputer, Internet, telefon) wśród podopiecznych.

Przeprowadzona diagnoza wskazuje na wysoką świadomość zagrożeń społecznych wśród mieszkańców gminy Pawłowice, przy jednoczesnym występowaniu zjawisk wymagających intensywnych działań profilaktycznych.

1. Problem nadużywania naporów alkoholowych i nikotyny

Aż 85,9% badanych dorosłych mieszkańców gminy zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkoholu. Problem ten jest postrzegany jako realne zagrożenie dla bezpieczeństwa przez ponad połowę mieszkańców (56,4%). Alarmujący jest fakt, że 62,8% respondentów dostrzega problem nietrzeźwych kierowców na terenie gminy, a 43,6% spotyka się ze sprzedażą alkoholu osobom nieletnim.

Problem alkoholu i nikotyny wśród uczniów rośnie wraz z wiekiem. Wskaźniki inicjacji alkoholowej wykazują silną tendencję wzrostową:

- Klasy V-VI: kontakt z alkoholem miało 23,60% uczniów.
- Klasy VII-VIII: wskaźnik ten rośnie do 30,35%.

- Szkoły ponadpodstawowe: wiek 15-16 lat to już 38,46% uczniów po inicjacji, z czego połowa piła alkohol w ostatnim miesiącu.

Podobny trend dotyczy nikotyny – od 12,80% u najmłodszych do wysokiej oceny "bardzo łatwej dostępności" papierosów wśród najstarszej młodzieży.

Co istotne, 82,7% nauczycieli potwierdza, że w ich szkołach są uczniowie po inicjacji alkoholowej.

2. Przemoc

Aż 32,1% dorosłych mieszkańców osobiście doświadczyło przemocy domowej, a 65,4% zna rodziny, w których ten problem występuje. Mimo ogólnej dezaprobaty dla przemocy, 13,1% rodziców uważa, że ma prawo do stosowania kar cielesnych, jeśli dziecko „na to zasłużyło”. Niepokoi niski poziom wiedzy o systemie wsparcia – 66,7% badanych nie wie, jakie instytucje udzielają pomocy.

Zjawisko przemocy wśród uczniów stanowi istotne wyzwanie społeczne, o czym świadczy fakt, że osobiście doświadczyło go 36% uczniów klas młodszych oraz 29,18% uczniów klas siódmych i ósmych. Dominującą formą naruszeń jest przemoc słowna, a poczucie lęku przed konkretnymi osobami w szkole deklaruje odpowiednio 20,80% dzieci młodszych i 17,51% starszych. Problem wykracza poza mury placówek, gdyż niemal co czwarty uczeń (23-24%) spotyka się z przemocą w swoim otoczeniu pozaszkolnym, a znaczna grupa młodzieży – odpowiednio 29,60% i 25,68% – przyznaje się do czynnego udziału w aktach przemocy. Równie alarmujące są dane dotyczące cyberprzemocy, gdzie aż 43,58% starszych uczniów doświadczyło nagrywania lub fotografowania bez zgody, a ponad 85% badanych w obu grupach wiekowych nie wie, gdzie szukać pomocy w takich sytuacjach.

3. Narkotyki i dopalacze:

Choć bezpośrednie zażywanie narkotyków wśród uczniów jest niskie (ok. 3,5%), to niepokoi fakt, że co piąty uczeń klas starszych zna osoby zażywające narkotyki. Ponad połowa mieszkańców (53,9%) zna osoby zażywające narkotyki, a 26,9% przyznaje się do osobistych eksperymentów z substancjami odurzającymi.

4. Uzależnienia behawioralne

Analiza uzależnień behawioralnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Pawłowice wskazuje na dominującą rolę zagrożeń cyfrowych, gdyż aż 58,97% respondentów dostrzega u siebie problem z nadmiernym korzystaniem zarówno z telefonu komórkowego, jak i z Internetu. Istotnym wyzwaniem jest również pracoholizm, do którego przyznaje się 25,64% badanych, oraz zaburzenia związane z konsumpcjonizmem i odżywianiem – po 17,95% osób wskazuje na problem zakupoholizmu oraz nałogowego objadania się. W mniejszej skali, choć wciąż zauważalnej, występują problemy z grami komputerowymi (12,82%), ortoreksją (8,97%) oraz hazardem (5,13%).

Wraz z wiekiem drastycznie wzrasta odsetek uczniów spędzających w sieci powyżej 5 godzin dziennie. W klasach V-VI jest to 24,40%, natomiast w szkołach ponadpodstawowych problem z nałogowym korzystaniem z Internetu wskazuje już blisko co drugi uczeń (43,59%). Zmienia się również cel korzystania z urządzeń: o ile u najmłodszych dominują gry (30,40%), o tyle u starszych uczniów i młodzieży ponadpodstawowej priorytetem stają się media społecznościowe i fonoholizm (34,62%).

Najmłodsi są najbardziej narażeni na niekontrolowane kontakty (wzrost trendu "częstego" zawierania znajomości do 11,20%). Uczniowie klas VII-VIII wykazują większą ostrożność (46,30% nigdy nie zawiera takich znajomości), jednak w tej grupie pojawia się nowe, groźne zjawisko: hazard. Aż 35,41% uczniów klas starszych przyznaje się do udziału w grach o pieniądze (zakłady, karty).

U najstarszej grupy uczniów ankietowanych (szkoła ponadpodstawowa) pojawiają się również najwyższe wskaźniki lęku związanego z technologią i ciałem:

- Nomofobia (strach przed brakiem telefonu) dotyka 20,51% młodzieży ponadpodstawowej (w porównaniu do 14,40% w klasach VII-VIII).
- Zaburzenia wizerunkowe: Bigoreksja (obsesja na punkcie mięśni) i jedzenioholizm stabilizują się na poziomie ok. 13% u starszych grup, co nie występuje u najmłodszych.

Rozdział II

Zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii realizowane są poprzez:

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób z uzależnieniem od alkoholu i narkotyków:

- a) informowanie o dostępnych miejscach pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin za pomocą strony internetowej, ulotek, podczas pełnienia dyżurów,
- b) motywowanie do podjęcia leczenia w poradni leczenia uzależnień,
- c) kierowanie na badanie pozwalające ustalić uzależnienie od alkoholu,
- d) dofinansowanie placówek leczenia uzależnień w zakresie kształcenia oraz doskonalenia zawodowego pracowników,
- e) prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową:

- a) utrzymanie i finansowanie bieżącej działalności placówki wsparcia dziennego,
- b) finansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z rodziną z problemem uzależnień i problemem przemocy (szkolenia dla pedagogów, psychologów, nauczycieli, członków Zespołu Interdyscyplinarnego innych grup zawodowych pracujących w obszarze uzależnień),
- c) realizację działań zwiększających kompetencje i wspierających rodziców dzieci z rodzin z problemem alkoholowym/ problemem używania innych substancji psychoaktywnych/ przemocy domowej (warsztaty, szkolenia i inne),
- d) udzielanie informacji na temat pomocy prawnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych, doznających przemocy domowej.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym:

- a) prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- b) realizacja programów profilaktycznych dla rodziców i opiekunów,
- c) dofinansowanie szkoleń, warsztatów, superwizji i kursów specjalistycznych dla nauczycieli,

pedagogów , psychologów i innych grup zawodowych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi,

- d) wspieranie działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia,
- e) podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia,
- f) prowadzenie działań informacyjno - edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach,
- g) finansowanie wyjazdów w okresie letnim z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień i dla dzieci pochodzących ze środowisk zagrożonych uzależnieniami,
- h) dofinansowanie do tworzenia miejsc wypoczynku, rekreacji i prowadzenia zajęć sportowo- rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, jako formy rozładowania napięć, stresu i sytuacji problemowych,
- i) współudział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- j) promowanie życia bez używek (festyny, konkursy, turnieje, imprezy sportowe) oraz wspieranie środowisk i postaw abstynenckich poprzez współorganizowanie imprez środowiskowych,
- k) edukację publiczną w zakresie problematyki uzależnień w tym:
 - upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień od alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych,
 - opracowanie i dystrybucja ulotek na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku problemów uzależnień,
 - informowanie mieszkańców gminy o działaniach podejmowanych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii na stronie internetowej,
 - wspieranie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych z problematyką problemów alkoholowych i narkomanii (festynów, pikników i inne),
 - zakup materiałów edukacyjnych oraz dystrybucja wśród określonych grup adresatów – młodzieży, sprzedawców, pracowników pomocy społecznej, pracowników służby zdrowia, nauczycieli, rodziców i innych.

4.Wspomaganie działalności instytucji stowarzyszeń i osób fizycznych służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii:

W realizacji zadań mogą uczestniczyć podmioty, których cele statutowe lub przedmiot działalności dotyczą spraw objętych zadaniami określonymi w art. 2 ustawy z dnia 15 września 2015 r. o zdrowiu publicznym, w tym organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

- a) prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń,
- b) podejmowanie działań interwencyjnych w zgłoszonych przypadkach sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim, osobom nietrzeźwym,
- c) występowanie w roli oskarżyciela publicznego.

Rozdział II

1. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powoływana jest na podstawie art. 4¹ ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi przez Wójta. W skład Komisji wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Zadania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- a) przyjmowanie wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe,
- b) zapraszanie osób nadużywających alkoholu na rozmowy motywujące,
- c) kierowanie na badania przez biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia,
- d) kierowanie wniosków do sądów rejonowych o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu,
- e) opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem zgodności z uchwałami Rady Gminy dotyczącymi limitu punktów sprzedaży i ich lokalizacji,
- f) udział w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grupach diagnostyczno-pomocowych,
- g) podejmowanie działań w ramach procedury "Niebieskiej Karty".

2. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie za posiedzenie odbywające się raz w miesiącu w Urzędzie Gminy Pawłowice w pełnym składzie w wysokości:

- a) Przewodniczącemu - 500zł.
- b) Członkowie - 400zł.

W przypadku nieobecności Przewodniczącego na posiedzeniu komisji, jego funkcje pełni wyznaczona przez niego osoba i pobiera wynagrodzenie w wysokości przysługującej Przewodniczącemu.

- 1. Dodatkowo za udział w cotygodniowym dyżurze w urzędzie oraz dyżurze w Punkcie Informacyjno- Konsultacyjnym członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymuje każdorazowo wynagrodzenie w wysokości 100zł.
- 2. Za przeprowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń za jeden punkt członkowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości 25zł.

Wynagrodzenie wypłacane jest na podstawie listy obecności podpisanej przez obecnych na posiedzeniu lub dyżurze członków komisji.

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania i uchwalenia Gminnego Programu wynika bezpośrednio z przepisów ustawowych:

·Art. 4¹ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, który nakłada na gminę obowiązek prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych.

·Art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zobowiązujący organy samorządu terytorialnego do realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania narkomanii.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, zadania te realizowane są w formie Gminnego Programu uchwalanego przez radę gminy.